

центръ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 6.

Luni, 4. Fevruarie

1846.

РЕФЛЕКСИ ЛА ДЕСКРИЕРА РОМЪ-НИЛОР ПРИН D. A. de Gerando.

Ла зп лок дп том I. зиче D. Герандо, къ Длѣ ка франгоз сѣмте маре сѣмпатіе кьтрь ромъні, кьчї еї сьят де ачелаш сьнѣце шї відь романікь ка шї франгозїи; ла алт лок іарьш, прекъм ам възѣт пе дларвѣтъ зїкьнд, къ де шї пої сьнѣтем кьзудї, дар пе вом децента неапърат. Ної кз ачѣаста спънем Длѣ азктор фервїнте тьлудьмігь пз пзмаї центръ сѣмпатїле арьтате шї дларвѣтарѣа фькьтъ прип кьвїнте, чї шї маї вьртос центръ интересанта дескриере че неаѣ дат, кьреї асеменеа авїа пьтѣ ешї дїп кондеїл алтї стрьїп. Дптръ адевър дптреага карте а Дсале рефрїнтъ астьдатъ векоа джвїнзїре де сьперфїчалїтате пе карѣа критїка о арвїкь асъпра скріїторїлор франгозї шї кз атът маї зшор асъпра кьлъторїлор. Ачела каре ва вре а вьдї пе D. Герандо де сьперфїчалїтате, се дндатѣръ тотдеодатъ а се окъпа сїнгър кз історїа, кз дрептѣл пьвїк шї прїват, кз характереле тьтзрор попарьлор шї кз тоате репортърїле интернаціонале дїп Трансїлванїа шї а скріе чева маї вшп, маї неклътїт.

Кз ачѣстеа тотъш пз воїм а дптърї,

къ D. Герандо п'ар авѣа нїчї о снїнтъ, шї кз кондеїл дп тот декърсѣл скріерїї пз іар фї рьтъчїт нїчї декъм; ва токма шї дп прївїнда поастрь а ромънілор ла врео дѣъ локърї скьпѣ нїще жьдекъдї шї date пз пзмаї снїнтїте, чї тотдеодатъ шї перїкьлоасе фѣарте, каре де ам авѣ непорчїреа ка лѣтеа сь ле креадъ пзмаї рьзїматъ пе азкторїтатеа Дсале, пої ам рьтнѣне дп препъсърї преа зрѣте шї нечїнстїторѣ. Дпсѣ че пьтѣ фаче зп кьлъторїс маї тьлѣт, декът сь апъче шї сь скоатъ дїп ісвѣръ прекъм і с'аѣ дппъртъшїт де алдїї ачї дп патріе? Дечї дакъ пої пе а-флѣм вьтъмадї шї джвїнзїдї кз недрептате, пльпсоареа поастрь де недрепнта асъпрїре пз каде асъпра скріїторїлѣї, чї асъпра челор карїї лаѣ амъцїт.

Вїневоїторїї чїтїторї вор шї ерта астьдатъ ачѣстор фѣї, дакъ еле вор фїчевашї егѣїсте шї вор дпчѣне рефлексїїле дела сїнешї кїар.

† D. Герандо (кап 8) мерѣе ла Блаж, знде се дпкредїнѣвѣзъ кз преодїмеа ромънілор знїдї зїтъ де векоа недрептате шї кз пз маї пѣртъ дп інїмї зра націопалъ асъпра магїарїлор, чї се дъ дѣпъ е-вїнемїнте, рекъноскънд, къ магїарїї, карїї де зпа мїїе анї сьнт доmnї аї дьреї пз

маї пот първѣ ачасть патриѣ шчл. шчл. Дар партеа чевалатъ а преодимѣ гречешѣ кареа н'ар фѣ скъпатъ de inфлѣнда стрѣпъ джкъ н'ар фѣ примѣт ачесте идеѣ нѣтъ, чѣ еа ш'аѣ формат о партидъ ромънъ фъкъндѣши зп organ дн Gazeta de Transilvania, кареа не маѣарѣ ѣар привѣ къ окѣ рѣи, ка не нище всърпаторѣ стрѣпѣи токма кѣмъ сѣнт привѣдѣ тѣрчѣи де крешѣнѣи, шѣ къ поѣ дн „некъмпѣтѣл патриотѣсмѣлѣи пострѣ devenim патриодѣ рѣи.“ Спре довадъ се чѣтеазъ Gazeta поастрѣ шѣ Erd. Hiradó дела 1842.

Съ не адъчет аминте, къ ма.а. 184^{1/2} токма не къндъ кърѣеа лѣпта de лимѣи дн patria поастрѣ ка шѣ не лѣгъ зп мѣк тѣрп de Вавѣлон, D. Александръ Вохъдел ромън, фечор de преот ромън шѣ адвокат дн Клѣж квопскѣт шѣ приетѣн ал свѣскрѣсѣлѣи джкъ дн пѣрѣндѣи поцрѣи, амѣдѣт нѣ шѣи de чѣне, трѣпѣи зп артикол дн Erd. Hiradó асѣпрѣне, дн каре аѣентѣ ла зп фелѣи de инфлѣндъ а наѣиѣи сѣсецѣи асѣпра фѣилор поастре анѣме prin ченсорѣи. D. Вохъдел нѣ шѣи, къ токма не ачеле тимпѣрѣи газетеле поастре ста маѣ мѣлт сѣнт ченсѣра зпѣи вѣрѣат квопскѣт вѣгѣр de наѣиѣи, зп дѣделепт, пѣтрѣзеторѣи шѣ апѣрѣторѣи а интереселор сале наѣиѣи. Дар терминѣи Длѣи Вохъдел шѣ авѣ мѣлтъ амѣгѣитате дн чѣне, джкът о парте паре а пѣвлѣкѣлѣи маѣар терминѣл „инфлѣндъ“ дн трасе мѣлт маѣ de парте, адѣкъ токма ла Нева, шѣ джченѣ а крѣде чѣеа че се крѣде пентрѣ славонѣи, къ газетеле ромънѣи дн Брашов ар ста сѣнт врео командѣ de казак. Ачасть каломнѣе зрѣтъ не кареа D. Вохъдел о арѣлѣкъ асѣпра вѣетелор газете ромъне фѣрѣ воѣа са не

невѣновате, днѣи къшѣлѣ шѣ пѣпъ акѣт о сѣмъ de мѣстрѣрѣи шѣ амерѣндѣрѣи; спре комплѣмент о примѣи шѣ D. Церандо de а са шѣ о лѣдѣи дн Европа тоатъ. — Дар че вѣ-се паре, къ токма не къндъ Erdélyi Hiradó prin D. Вохъдел мѣ днвинѣи de инфлѣндъ стрѣпъ, дела Вѣена сосѣи аѣиѣи ла Брашов о гѣеа мѣстрѣре асѣпра газетѣи, къчѣ ар фѣ примѣи шѣ днпѣрѣмѣзат зпѣи артиколѣи вѣтѣмѣторѣи de „o diplomacie mare,“ кареа шѣ рѣмѣстрасе дн сѣс прекът се шѣи шѣ асѣпра кърѣиѣа ла поѣ аѣ скрѣи de пѣлдъ варонѣл N. Вешелѣни къ атѣта фѣрѣвинѣеалѣ.

Сѣрак редактор ромънѣск, деодатъ къ капѣл de театрѣ шѣ къ театра de кап. Днѣсъ атѣта нѣ ера дѣстѣл.

Тот дн а. 1845 деодатъ къ а D. Церандо ешѣ фѣимѣса карте а фостѣлѣи профѣсор дн Бѣкѣрѣшѣи J. A. Vaillant тѣтѣлатъ La Romanie, ou histoire, langue, litterature, orographie, statistique des peuples dela langue d'or, ardaliens, valaques et moldaves, resumé sous le nom de Romains, Paris дн трѣи томѣрѣи гросѣе. Че фаче D. Vaillant? Дндатъ дн прекъзѣлтарѣеа са дѣпъ къте тоате чѣтеазъ шѣ зрѣмѣтоарѣеа перѣикопъ своасѣ днпѣрѣи къвѣндѣл шѣколастик ал свѣскрѣсѣлѣи дела 1837 рѣтѣпѣрѣит шѣ дн Кѣрѣерѣл de амѣе сексе. Ачелѣаш сѣпъ аша: „Акѣт акѣт есте времѣа ѣвѣндѣи мѣи ромънѣи! къндъ тѣтъ лѣтѣеа шѣ тѣте днпѣтпѣлѣрѣиле веакѣлѣи пострѣ не днѣемпъ шѣ воѣеск сѣ не трѣзим дн сомнѣл чѣл днѣделзѣгат ал пѣшѣиѣнѣи. Шѣи лѣтѣдѣндѣне, алдѣи дѣфѣимѣндѣне, зпѣи къ пѣлда, алдѣи къ къвѣнтѣл, тодѣи не аѣидѣ шѣ не днпѣнтѣл сѣ нѣ рѣмѣнѣет маѣ мѣлт дн дѣрѣнт атѣпѣи, къндъ тодѣи аѣ поцрѣи па-

триоді пѣшеск дн щіицѣ.“ — Ка съ тѣ-
чем, къ не ла 1837 gazeta днкъ нѣ се
пѣскесе, приц зрмаре свѣскрісѣл нѣ лза
нічі о парте ла нічі о редакціе, іар кѣвѣп-
тареа де атѣлчі о ченсѣрѣ де дѣъ орї сѣс
лѣдатеѣ вѣрват, — днтревѣм не тот
чел не-орвїт де патімѣ, дакъ се поате
дескоперї атѣт дн ачеле пѣдїне кѣвїнте,
кѣт шї дн кѣвѣптареа днтреагѣ шѣкар
зѣврѣ де тендїицѣ demagogїкѣ шї політі-
кѣ, прекѣт аѣ воїт а чїті зїї не сѣпт
рѣндѣрї. D. Ваїліант нѣ се шѣлзѣмі кѣ
атѣта. чї іарѣш ка шї алдї прїетїні тот
дїп кѣдет вѣрат дн том. III. ф. 210—211
комплїменше чїстѣра demonїкѣ че порпї а
не фаче шї дн врео нѣъ зече рѣндѣрї а
gazeteї, дела 1842 знде рѣгасем не ромѣнїї
трапсілванї „ка нѣ кѣтѣва съ факѣ врео
partїдѣ нічі сѣ деа де знеалтѣ дн прї-
чїра, лїшѣї, чї сѣ шї казѣте де треавѣ шї
де дѣдорїуделе лор патриотїче, сокотїнд
кѣ еї сѣвѣт рѣтамшї фарте дн кѣлтѣрѣ,
цехарїчї де partїде,“ — длзї афлѣ спре
шѣтѣ дѣдѣ а редакторѣлзї gazeteї, кѣ
дн ачеле кѣвїнте ар зѣчеа зп дїан тѣрѣд.
Дечї дндатѣ че зп mare вѣрват дїнтр'о
кѣпїталѣ а їмперїлзї чїті ачесте кѣвїнте,
дн Martie а. тр. днї шї фѣкѣ де щїре,
кѣ ар фї преа вїне дакъ „аш рефрѣнта не
D. Ваїліант.“ Съ вѣд каре дїп ромѣнїї
трапсілванї п'ар фї прїмїт де порѣнкѣ ачел
сѣат пѣрїнтеск дат дн термінї фѣрте се-
рїошї. Атѣта шї маї лїпсїа, сѣ трек шї
ка demagog дн окїї компатріодїмор шї а
гѣверлзї, прекѣт се скоате дїп конте-
стѣл несокотїтелор кѣвїнте а лзї Ваїліант
шї аспра mea шї аспра алтор ромѣнїї
де літере дїп Цара ромѣнеаскѣ шї дїп
Moldavia. Чїне маї щїе шї де зеле по-

рѣнчї енїте дн Трансілванїа дн апѣд тр.
дїп прїчїна Блѣженїлор ва пѣтеа кѣтнѣнї
посїдїа чеа апѣсѣтѣре дн кареа ажѣпсесем
сїнгѣр прїп прїетїнїа зпора. Дар сѣ нѣ зїт:
D. Ваїліант нѣ тѣ кѣнѣще нічі декѣт, нічі
одатѣ нѣ неам вѣзѣт, нічі одїнїоарѣ нѣ
неам скрїс зпѣл алтѣвїа. — Мѣлте алте че
ар фї а се маї сїзне дн матерїа де сѣс
п'аѣ локѣл ачї, кѣчї лаѣ авѣт аїреа знде
се кѣвїнїа. — — Съ алѣтѣрѣм лѣнгѣ о-
пїнїа Длзї Церандо не ачѣа кѣпрїнсѣ дн
картеа фрадїлор Arthur et Albert Schott
тїпѣрїтѣ тот дн ан. 1845, кѣ дѣпѣ date
дела 1844 Gazeta de Transilvania „с'ар кѣ-
прїнде маї шѣлт кѣ репортѣрїле Молдавїей
шї а Цѣреї ромѣнещї, декѣт ар пѣлѣча
ла оаре чїне.“*)

Dїп ачесте пѣдїне дар центрѣ ної пре-
серїѣсе чїтате се vede, кѣ дн ачелаш ан
1845 ла треї скрїїторї европенї стѣт дн
опїнїї кѣ тотѣл контразїкѣтоаре: зпѣл не
днвїнзїе де сѣпзшї ла о їнфлзїицѣ стрѣнѣ,
ал доїлеа не фаче demagogї ромѣнїї марї,
ал треїлеа сїзне кѣ ачѣеаш їнфлзїицѣ не
прїгонѣше дн адевѣр (прїп поте). Маї
есте ачї требзїицѣ де врезп рефрѣнт? Еѣ
нѣ о сїмѣ: еї дншї ресѣфлѣ пѣрерїле сїп-
гѣрї; дечї, qui plus probat nihil probat.
Dorїреа поастрѣ ар фї, ка критїчїї пощрїї
днкѣ сѣ нѣ фїе зпїлатералї, шї дакъ нѣ
воїеск а не чїті газетеле дн шїр некѣр-
нат, сѣ нѣ шї ватѣме кѣдетѣл компромї-
тѣнд репѣмеле шї кѣзѣтѣнд тендїицѣ не-
вѣнещї аколо, знде тендїица є кѣратѣ ка
раза сѣрелзї. Дар є ворѣва де апѣрареа
їнтереслзї ромѣнїлор дн фѣїле нѣстрѣ?

*) Bezī Walachische Mährchen 1845 Einleitung
S. 54.

Аъ пентръ че възл монарх неаѣ дървѣт пълѣчитате? Сокотѣм къ пѣ спре а апѣра алте интересе, чи патриотиче шѣ — totdeo-
datъ ромънешѣ аколо, знде перомън пѣл
representъ саѣ пѣ шѣе саѣ пѣ вреа ал ре-
presenta ниминѣ дн жърналистѣкъ.

Къте ва фѣ маѣ азѣт D. Cerando дн
Блаж саѣ пе айреа лѣкрѣрѣ сѣпърѣтоаре
despre поѣ пѣ шѣм, атѣта ведем къ Длѣѣ
апѣкѣ opinie фърте стѣнгаче despre те-
dinga ачестор gazete дн прѣчинѣ кѣм спѣне
къ п'ам фѣ прѣетинѣ аѣ маѣгарѣлор. Дн-
прѣдѣбрареа ачѣаста сокотѣм сѣ о desлѣ-
шим къ пѣѣне date комбинѣторѣ.

Кѣноскѣт есте, къ дн dieta дела 184 1/2
а partidъ преа либералъ, кареа пе ромънѣ
кѣпощеа фърте рѣѣ ста сѣ хотѣраскѣ дн-
тродѣчереа лимвеѣ маѣгарѣ пе пѣмаѣ дн
локѣл челеѣ латѣне ка дипломатѣкъ шѣ дѣ-
кастерѣалъ, чи шѣ дн тоате шкоалеѣ шѣ
дн висерѣчеле ромънѣлор дѣпѣ рѣстѣм
пѣмаѣ де зече анѣ сокотѣт дела ачѣа фѣѣ-
тоасѣ dietъ. Колоапеле фѣлор поастре
сѣпѣт марторѣ, къ поѣ пѣпѣ дн ачѣл чѣас
пѣ пе аместекарѣм ла чертеле маѣгарѣлор
къ касѣѣ, чи репродѣчѣам пѣмаѣ дн кѣнд
дн кѣнд артиколѣѣ злора шѣ а алтора дн
амвеле partidѣ шѣ — doriam а рѣмъпѣ
неутралѣ. Дар кѣнд азѣрѣм ачѣа хотѣрѣре
воѣтоаре а стрѣвате пѣпѣ шѣ дн висерѣ-
челе ачѣствѣ попор ал пострѣ атѣт де
пѣѣдн прѣгѣтѣт пентрѣ астѣелѣѣ де ре-
forme маѣ мѣлт декѣт радикале; кѣнд вѣ-
зѣрѣм кът де пѣѣдн ѣ крѣдат кѣар сѣмѣцѣл
релеѣеос днтрѣѣн тѣмп, кѣнд ромънѣѣ а-
щѣпта врео зшѣраре токма дн пѣнтѣл
опѣс, адѣкъ о хотѣрѣре де а се ѣинѣ мѣ-
кар къте зп трансплатор ромънешк ла фѣе-
каре ѣрѣсѣдѣкѣѣ шѣ дѣкастерѣ дн Трансѣл-

vania, prin карѣѣ леѣиле, орѣндѣиле шѣ
порѣнѣиле сѣ лѣ се факъ шѣ лор кѣпоскѣте
дн лимва сѣпѣт къ лѣптеле тамѣѣ спре
а ле пѣтѣ пѣзѣ къ атѣт маѣ зшор: пе дн-
пѣлпарѣм шѣ поѣ декларѣнд, къ асемеѣеа
днтродѣчере сѣлѣтоаре а зпѣѣ лимвѣ пекѣ-
поскѣте ар пѣтеа аѣеа рѣсѣлтате къ тотѣл
нефолосѣтоаре. Ачѣаста о фѣкѣрѣм дн
кѣрата datorѣндѣ патриотѣкъ. Днтрѣчѣеа
че дѣресерѣ шѣ Блѣженѣѣ? Капѣтѣлѣл ка-
нопѣчѣлор зпѣдѣ дн Блаж сѣмѣнд шѣ те-
мъндѣсе кѣм се парѣ де нѣѣе зрѣтѣрѣ фа-
тале че ар пѣтѣ траѣе дѣпѣ сѣне сѣлѣка
днтродѣчере а лимвеѣ маѣгарѣ prin шѣкѣле
шѣ prin висерѣчѣ ла зп мѣлѣон шѣ дѣѣ сѣте
мѣѣ ромънѣ трансѣлванѣ, ѣинѣ сѣат шѣ хо-
тѣрѣнд сѣвскрѣсе зп фѣлѣѣ де протѣстаѣе
еперѣцоасѣ дн кѣвса ачѣаста, пе кареа о
трѣмѣсе ла епѣскопѣл сѣѣ, каре се аѣла ла
dietъ, спре а о аѣѣрне аколо знде се вѣ-
вѣне. Днтрѣв еѣ пе D. Cerando шѣ пе
тодѣ прѣетинѣѣ Dcale дн Трансѣлvania, фѣст-
аѣ ачѣаста о маниѣстаѣе де дѣштѣнѣе
дн партеа Блѣженѣлор асѣпра лимвеѣ ма-
гарѣ, саѣ кѣрат пѣмаѣ о днпѣлѣнѣре де да-
торѣе кѣтрѣ патрѣе шѣ о прѣмонѣеѣе кѣ-
трѣ partidѣ есалтатѣ, кареа фѣрѣ сѣ се
апрѣеѣ де глоате шѣ сѣ мѣсѣре тоатѣ
еластѣчѣтатеа прѣжѣдеѣелор шѣ а opinѣлор
релеѣеосѣ шѣ наѣионале, чи пѣмаѣ дѣпѣ
о теорѣе дн челе маѣ делѣкатѣ дн аплѣва-
ѣе, воѣа а реалѣза дн зече ачѣеа че пѣ
с'аѣ пѣтѣт днпѣлѣнѣ дн зпа мѣѣе анѣ. Дѣѣѣ
дакъ Длѣѣ Cerando ѣаѣ ѣнтрѣт дн кап, къ
gazeta пѣстрѣ фѣче partidъ къ попѣѣ пѣ-
нѣдѣѣ, че ва пѣтѣ зѣче де капѣтѣлѣл дн Блаж
ла днпѣлѣнѣреа де сѣс? Ка франдоз шѣ
ка зпѣл каре аѣ пѣтрѣнѣс вѣнѣшор дн по-
сѣѣѣя Трансѣлванѣеѣ ва рѣкѣноаѣе, къ капо-

ничи дши фькьр пмаі даторіа лор, прин
вртаре ва фі сіліт а да ачелаш дрепт ши
фоілор поастре ши а'ши скітва опініа кь
тотъл. Ачі обсервѣт дпкь чева. Дп ка-
петеле тълтора інтрѣ пѣререа, кь жѣрна-
леле ромънеші дін Брашов с'ар пѣвліка
пмаі дп интересл ромънілор пѣвпіді. Шпї
ка ачедіа пѣ кѣпоск нічі прівілеціѣл, пе
каре се дптетеіе пѣвлікареа ачестор фої,
нічі пѣ шіѣ, кь гѣверпѣл аѣ хотѣрѣт дп-
датѣ дела дпчепѣт а се слобоzi кончесіе
де газете ромънеші легате де тіпогра-
фіа дін Брашов, фѣрѣ а ле фі ертат врео-
датѣ а зрзі врео партідѣ релечеоасѣ; чі
скопѣл лор е префінт ка, пе лѣнгѣ пѣзіре
де неутралітате релечеоасѣ, сѣ се невоіа-
сѣ а дпдрепга моралітатеа попорѣлї
ромън фѣрѣ ал дптрева ла каре вісерікѣ
ѣшвлѣ, аї дескіде зп дрѣт кѣтрѣ о едѣ-
ваціе політікѣ, фѣрѣ а се дпвої сѣ факѣ
вreo партідѣ політікѣ, аї арѣта неапѣрата
тревзінѣ де а'ши кѣлтіва лімба, ка пе
зна кареа о ворвеце де зна мїе шепте
сѣте ані ши маї тѣлт, ши ка зна кареа дї
ва фі де орган ал кѣлтреї попорѣлї дп
вісерікѣ ши ла шкоалѣ. Ачестеа сѣнт пе
скѣрт провлетеле фоілор поастре, іар пѣ
а фаче партіде.

Дпмї адѣк амінте дін ані маї тінерї,
пѣ атѣт ла Блаж, кѣт ши ла епіскопіа
пѣвпїтѣ дін Сівїѣ се аола вѣрваді ромъні,
карїі анѣте дндемпа пе тіверїї маї вѣні,
ка дакѣ п'аѣ апѣкат а дпвѣда лімба ма-
гіарѣ сѣѣ ши пе чеа немдаскѣ, сѣ теарѣ
ла кѣтаре ораш, знде вор пѣтѣ дпвѣда
зна дін дбѣ кь дплеспіре кѣт ам зіче пе
зліді. „Кѣчи,“ зічеа вѣтрѣнії пошрїї, „ро-
пѣнії карїї дореск а дпвѣрѣдіша дерегѣ-
торїї пѣвліче аѣ тревзінѣ неапѣратѣ а

дпвѣда дп комітате зпгѣреце, дптре сѣ-
сіме немдече.“ Аша ворвїа вѣтрѣнії по-
шрїї. Аѣ ера ачеста вѣдіре де зрѣ? Дар
злтраїції дін Трансілваніа пѣ се дндестѣ-
ларѣ кь зп кѣре фіреск ал лѣвѣрїлор, чї
претінсерѣ о метаморфосе іѣте ши то-
талѣ. Ачестѣ апѣкѣтѣрѣ аѣ спѣріат фѣрте.
Ші чїне пѣртѣ віна? Ної пе спѣлѣт тѣ-
ніле; реакціа зрѣтѣ преа фіреце де сіне,
еа дін дптѣмпларе авѣ ши пїлдѣ пѣтер-
нікѣ дп окїї сѣї пе паціа сасѣ, кареа дп
казса лімвеї манїфестѣ о дппротівїре пе-
сте тоатѣ ащептареа еперціоасѣ ши пен-
трѣ дѣнса богатѣ де ресѣлтате. Дечї да-
кѣ D. Церандо пе постече сѣ пѣ зїтѣт
кѣвїтеле в. Dionisie Kementi ростїте дп
діета трекутѣ, ної дпкѣ траѣет лѣзареа
амїнте ла дрептеле ши адѣк пѣтрѣнзе-
тѣреле кѣвїнте а Ес. сале графѣлї Іосіф
Телекі гѣверпаторѣл дѣреї ростїте маї дѣв-
пѣзі ла Пеща, сѣѣтѣїтоаре кѣтрѣ вѣрва-
ції магіарї де кѣмпѣт ши — крѣцаре тѣл-
тѣ. — — Ромънії, вredeці Дв., сѣнт вѣні,
еї ар шї зїта недрѣпѣтѣділе веакѣрїлор, еї
сѣнт гата а дпгропа тоате дѣштѣніїле;
дар сѣ рѣгѣ сѣ дпчете прїчініле. —

Дпсѣтршїт дакѣ чїнева дп прівїнда
лімвеї претїнде а кѣпѣце дін поѣ несѣїта
опініе а маї тѣлтор ромънії трансїлванї
кѣпоскѣторї де лѣкѣрї шї де попорѣл
стрѣ, ачееаш есе кам аша: Patria поа-
стрѣ аре тревзінѣ де о лімбѣ вііе діка-
стерїалѣ ши діпломатїкѣ дп локѣл челеї
моарте латїне. Каре сѣ фїе ачеа лімбѣ
predomnїтоаре дп патріе? Фїндѣкѣ опініа
поастрѣ дп пѣптѣл ачеста нічі пѣпѣ акѣ-
та нічі астѣзі пѣ о чере нїмїні пе калеа
констїтѣціоналѣ, пѣѣ пѣ пі се кѣвіне а пе
аместека нічі а кѣмпѣні дп врео парте

саѣ дн алта, чи а рѣшѣнеа стрѣне неутралі ші а лѣса ка тѣтъ прѣчина съ о десватъ ші еъ о рѣстоарне ачеле паціі, каре сънт репрезентате дн адѣнареа конститѣціональ а патріеі ші — съ о санкціонезе монархѣл. Дар преведем асѣпрелі? Дрѣтѣл не стѣ дескіс кѣтрѣ адѣнанда леціслатівѣ ші кѣтрѣ троп спре а не свѣщерне ла време кѣ кпн змліт ші мініціт орі че пѣпѣ стѣре ам сімді. Де ачі дпколо тоді ромѣніі — афарѣ де чеі стрѣкаціі кѣ тотѣл каріі п'аѣ нічі о матѣ — сънт преа дп-кредѣнціаціі, кѣ лімба попорѣлѣі пострѣ дп шкоамеле попѣларе, дп вісерічі, дп віада соціалѣ ші фаміліарѣ дп вечі пѣ ва пѣтеа фі алта декѣт пѣмаі чеа свѣтѣ кѣ ціа тамеі; ачеаста е неапѣрат кондіціонатѣ прпн пѣмеросітатеа попорѣлѣі, прпн релеце ші прпн фіреа лімбеі чеа атѣт де зшѣрѣ ші дѣлче etc.

Сѣптем сігѣрі, кѣ ші Блѣженіі дп-целеші пѣ шіѣ кѣтм де D. Церандо пѣ-треск дп пѣнтѣл лімбеі опініе асеменеа челеі скоасе ачі. Дакѣ D. скрпїторіѣ кѣ-пощеа кѣтева епісѣде дпн преа трістеле дпнтѣмплѣрі маі нѣъ дѣла Блаж, пѣ не дпдоім, кѣ ар фі авѣт прѣлеж а пѣтрѣнде ші дп карактерѣл ачелор ромѣніі дпн о парте Дсале кам неащептатѣ, кѣ ачеа о-сѣвіре, кѣ дѣпѣ віневоінда че аратѣ прѣсте тот кѣтрѣ ромѣніі, леар фі пофїт чеаа че леаѣ рекѣмѣндат ніще тарі вѣрваціі де стат: о жѣдекатѣ політікѣ тѣлт маі сѣпѣтоасѣ ші зп такт дпзечїт маі вѣп ші маі делїкат де кѣт вѣдірѣ дп челе дпн зрѣтѣ; леар фі зіс чеаа че леаѣ спѣс ші алдіі, кѣ дѣпшіі сънт богаді де теорїі прѣкѣт нічі о парте алта дпн ромѣніме; кѣ едѣкаціа лор моралѣ ші релецеоасѣ

не лѣпгѣ тоате свѣдерїле каре пѣ ліпсеск пікѣріі дп лѣтеа чеа грандіоасѣ дп кор-рѣпціі есте маі вѣпѣ декѣт маі ла тодіі ромѣніі чеїмалді дпн алте церї, кѣчі спр. п. пікѣріі кѣрѣл де катехїст ші морал пѣ се дптїнде пе апї 14 ка аколо; іар фі лѣздат кѣ лѣкѣреазѣ пѣнтрѣ рѣстазрарѣа зпор дрептѣрі вісерїчещї ші націонале, ші пѣнтрѣ реформа шкоамелор сімдітѣ ші аколо маі вѣртос дп класеле де жос: дпсѣ іар фі сѣтѣвїт тотдеодатѣ, ка сѣ дпгрїжаскѣ фѣарте віне а пѣшіі перде кѣт-пѣтѣл нічі пе зп мїнѣт, пѣнтрѣ-ка сѣ пѣ деа прѣлеж пѣ пѣмаі воїторїлор де рѣлл пострѣ, чи кіар ші прїетїпїлор, а ле зіче чеаа де каре пе мѣстрѣ D. Церандо пе пої, кѣ „дп некѣтпѣтѣл патріотїзмѣлї де віп патріодї рѣі;“ леар фі маі адаос, кѣ реформеле пікѣріі пѣ се фак дп галоп, кѣ авѣсвїре пѣ се стїрпеск пар форсе, чи вѣ дпчетѣл, кѣ такт крѣдѣторїѣ, дар токма пѣнтрѣ ачеаста кѣ атѣт маі сігѣр.

Мїшкѣріле релецеѣсе ла ромѣні. Нѣ пѣтем гѣчі де зпде ва фі пѣтѣт кѣлеце D. Церандо атѣтеа date тѣртѣрїсітоаре пѣнтрѣ порнїрі релецеоасе дптре ромѣніі дпн монархїа австріакѣ, кѣнд пої дпн алтѣ парте сѣптем конвінші, кѣ нічі одатѣ сѣ-фѣрїнда конфесїонарѣ дптре ромѣніі по-щрїі п'аѣ фост аша таре ка токма дп зі-леле поастре. Ачела каре вѣпѣще трѣкѣ-тѣл вісерїчеї ромѣне де треї патрѣ сѣте апї ші маі вѣртос дѣла реформадїа лѣте-рано-калвінѣ дпкѣче, тѣ ва дїне де тѣпѣ ші дп пѣнтѣл ачеста. Дар се аратѣ ічі ко-ло кѣте зп фѣкѣторїѣ де проселїці? Кѣнд ші ла каре попоарѣ ліпсірѣ оаменї де а-чеїа? — Дар се хѣдеск зпїі преодї зпїдіі кѣ незпїдіі пе ла жѣдекѣді? Тодї ачѣціа

кад дн есчепдіе ши регъла ценералъ есте, къ ромъніи пѣ маї сѣнт орвіи де маї пайнте, пентрѣ-ка съ'ши спаргъ капітеле дн пѣтеле евангеліеі, кареа зиче „паче вѣѣ“ ши е стрѣиъ де тоатъ вра ши чеарта: „іѣвѣдѣвѣ зпѣл пе алтѣл.“ Дечі пѣ прічепем, кѣм поате D. Дерадо днкеіе, къ Австріа къ Рѣсія се вор дѣшмъні одаѣ крѣпчен сѣгър дѣн прічина проселітізмълі; декларѣм тоѣдеодаѣ де мѣнчѣвѣ ши калѣтміе де нѣмік тот че плаче зпора а рѣспѣнді дн контра ромънілор, ка ши кѣм ачещіа ар траѣе кѣтрѣ о пѣтере стрѣиъ. Бѣгаѣ де сеамъ, къ дѣшманіи скорпеск де ачестеа къ скопѣл інфернал де а не ціне пѣрѣреа дн dіscredit ла гѣберн ши ла монархѣл. Треѣѣе съ щіе флекаріи, къ ромъніи дѣн монархія австріакъ кѣпоск преа віне чеаа че аѣ съ аѣпте дела Австріа ши чеаа че леар пѣтѣ вені де аіреа. Ноі ромъніи трансілвані ши бѣлѣдені авем патріе, пе кареа пеам пѣстрато дела Траіан ши пѣлѣ асѣзѣ; ноі пѣ сѣнтем понор фѣгаріѣ ка зпѣ асіаѣ; ачі дн патріа поастрѣ воім ши кредем таре ши вѣртос, къ вом ажѣпде ла маторітате політікъ ши ла дрепѣтѣрі вісерічещі ши політіче; ноі некѣм віпеле, дар нѣчі рѣл кѣпоскѣт пѣ'л вом скѣтѣва дн вechі къ зп віне арѣтат пѣмаі дѣн о дістанѣъ преа депѣртатъ; ноі авем ши пѣлѣ акѣм аѣтѣ есперіиѣдѣ пентрѣ-ка съ щіи осеві дн тре лімѣъ къ націоналітатеа ши дн тре релече; ноі сѣнтем преа сѣгѣрѣ де зп аліат ал пострѣ мѣлт маі пѣтернѣк декѣт тоате мѣліопеле де ваіопете: ачела е тіпѣл ши дн тіпѣ маторітатеа поастрѣ проѣѣсъ пріп спіріѣл ѣакѣлѣ, каре пе зѣѣреазъ ши пе ноі ши пе рѣпеще къ сіне ка пе тѣте челелалте попѣрѣ

европене, къ каре сѣнтем кіемаѣ а пѣши пеапѣрат ла днсоѣре ши фрѣдїетате маі стріпѣсъ декѣт орі кѣнд алѣѣдаѣ. Нѣ е пѣтере кареа съ пе маі потъ преѣѣче саѣ десѣиѣнда. Тот че аѣ фост маі рѣѣ аѣ треѣкѣт песте ноі; тот че ва маі зрѣма вор фі пѣмаі проѣе лѣсате де днсаш проѣедінда спре а пе одѣлі карактерѣл. Адаогъ ла тѣте ачестеа, къ сѣ пѣ кред съ'ши іѣвѣаскъ днсѣш елѣѣданѣл патріа са чеа мѣлѣтѣсъ маі фербіпте декѣт днші іѣѣеще ромънѣл патріа са дн Дачіа мѣлѣтѣсъ саѣ плапѣ тот аѣтѣа. Дар іѣѣіреа пѣлѣ акѣм дн есте маі мѣлт патолоѣікъ? Че въ пасѣ, еа тот есте іѣѣіре ши токѣа къ аѣтѣ маі днфѣлѣкѣратѣ.

Аѣкторѣл атіпѣе ши днчеркѣрїле пріпѣділор пѣмѣптені дн ѣакѣл ал 17-леа де а не калвіні. Кредем къ пѣ вом въѣтѣма пе нѣміні, дакъ вом скоате ачі о ѣѣкатѣ дѣн ачеле тіпѣзрї, сѣгър спре а доѣеді ши къ ачестеа, че кѣмпліѣ осевіре есте дн тре аѣпчі шіакѣм; съ маі траѣем ші алте днѣѣѣѣтѣрї. Іатѣ кѣм скріа П. Маіор дн історіа тіпѣзрїѣ ла а. 1813 дн Бѣда.

Дѣн кап. IV. Дѣпѣ че с'аѣ ѣѣгат лѣтерѣнїа ши калвініа дн Арѣеал, пріпѣдіні Арѣеалѣлі чеі де кредінда калвінеаскъ маі пре сѣс де кѣм се поате креде,*) фїнд дн парѣеа калвініеі рѣѣніторі, тоатѣ пеатра о тішка, ка пе преамѣлѣл пеам ал Ромънілор че е престе тот Арѣеалѣл рѣѣѣрсат;

*) Ачестеа о зиче П. Маіор дѣн прічѣлѣ, къ пріпѣлѣл фѣндатемтал ал конфесіеі реѣформате фїнд „ліѣѣертатеа конѣііпѣѣеі“, пентрѣ кареа зичеа къ се лѣпѣгъ дн контра Ромеі ши дн контра гречісѣлѣлі, е тіраре кѣм реѣформаѣіи (спр. п. ши дн Англіа) зїтарѣ аша лесне ачел пріпѣл скріс кѣм ам зиче пе стеагѣл протестантісѣлѣлі.

съм поатъ амъци ши траце къртъ крeдiнда чеа калвiнеаскъ. De ачiеа Георгиѡс Ракоци принципъ Ардеалъзи сокотiнд къ нъ е къ пѣтiндъ а фаче пре ромъни съ креадъ а девъръа крeдiндеi калвiнеци, de нъ се вор лъпъда de prin вiсеричiе ромънилор кърцие челе словенеци каре дикъ ле дитре вѣида ромъни ши каре дi цiеа пре ромъни дн пещiндъ ши простie десъвжршитъ; рѣдикънд типографiе нъ ромънеаскъ дн Бълград, кареа съ фiе сѣнт грѣжа калвiнилор, ши тiпъриндъсе аколо кърци вiсеричеци дн лимба ромънеаскъ, къ търие поръччеа, ка преоци de ачi днаиште нъ дитр'алтъ лимбъ, фъръ нѣмаi дн лимба ромънеаскъ съ слъжаскъ литъргiа ши алте лъкръри сѣиште, саѣ дѣпъ кѣм зiк реформациi къвѣнтъа лъи Дамнезеѣ съм проповедъиаскъ, каре ера датiна а се въга дитре челеалте токмеле че се да повлѣи епископ а ле цiеé шчл.

Дитр'ачеа тот дiн поръчка принципъи Георгиѡс Ракоци с'аѣ тiпърит зн катехист дн лимба ромънеаскъ къ догмеле калвiнеци. Дн ачел катехист дiн челе шепте таише крeзъте кѣм ле крeде вiсерика ръсъритеавъ ши апъсанъ католикъ се скоасеръ шесе, рътъиנד нѣмаi сѣ. вотез, iар къ тiнекътъра сiнгър ка о адъчере аиште, нъ ка трѣи ши сѣице а лъи Христос, се лъпъдаръ ши алтеле, кѣм чiнстiреа iкоанелор ши а моадцелор, постъриле, маi тълте дiн слъжвеле вiсеричеци, кълвъргiа, деримониеле сѣиште дѣпъ тiпикъа вiсеричеi ръсъритене съвършиште се нѣтескъ дикiнаре de idolъ, съперстидиi ши лъкръри de нимик, ши тоате ачестеа дитоктиторѣа катехистълзи се сiмiа а ле ръстърна къ къвиште дiн сѣи-

теле скриптъри. Принципъа Георгиѡс Ракоци дн дипломата датъ мiтрополитълзи Стефан Симион Попалес de соворъа преоцескъ, ешитъ дiн 10. Окт. 1643 ши десътъ дн 15 пѣтърѣи ла пѣтъл 2 поръччедде ачелъиаш мiтрополит, ка сѣс дескрилъа катехист съм дитродъкъ ла преоцие ши ла попор ши пе тiперiеа ромънъ съ о днведе дѣпъ ачелаш. Ла п. 6 i се демъндъ ка сѣ. крѣче ши iкоанеле дiн вiсерикъ съ ле цiеé нѣмаi спре о адъчере аиште, iар ници декъм спре а ле да врео чiнстiре. Ла п. 10 мiтрополитъа е оприт, ка съ нъ кътезе а се дитпротиви ници дитр'ън кiп ла ачеi ромъни, карii de аiреа дндемпади ар вреé съ треакъ ла калвiне, ници съ дитъръкте пе попор асѣпра ачелораш, чi сѣи прѣвiаскъ тот ка пе аi сѣи фради. Ла п. 11 i се дъ дн грѣжъ а цiеé пе фiе-каре аи совор дeперал, дар хотъръриле соворълзи ромънеаскъ съ нъ аiвъ пѣтере пълъ нъ ле ва прiми ши съперintendentъа (епископъа) калвiнеаскъ, каре ши ста de фацъ ла совор ши ера пѣртат de патръ протопони ромъни. Ла п. 12 пе протопони сѣи алаагъ ши сѣи ашезе къ днвоiала копситорѣлзи, мiтъ сiмонiакъ съ нъ iа, iар дiн дерегъторiе съ нъi поатъ скоате декът prin жъдекатъ дреантъ ши формалъ, дар тот кърсъа кавсеi съм тримитъ спре ревицие ла съперintendentъа калвiнеаскъ. Ла п. 15 се хотърѣше даждеа че аре съ пълътеаскъ мiтрополитъа ромънеаскъ принципъи ши каре ста дн 36 пеi сълватиче. Песте ачестеа мiтрополитъа фъ оприт, ка дн парохiiе ромънеци дела Алатор, Оръцие, Хадег, Хъндѣора, Iмiа, Крiш, кѣм ши дн алте треi парохii дiн districtъа Фъгърашълзи съ нъ кавте ници зн дрептъ ши ници зн аместек, декът нѣмаi пе кът дн ва ерта съперintendentъа калвiнеаскъ.

(Ва зрма.)